

ФЕДЕРАЦИЯ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

1303, София, ул. "Стефан Стамболов" №35 А; e-mail: fcb@mobikom.com; Тел/факс: 333 285; 931 98 11;
www.potrebiteli-bg.com • www.ablen.com/companies/fcb/ • www.consumers-bg.com

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 4/2003

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА СЪДИИ,

Във връзка с петиума на горното дело считаме, че в стремежа да се осигурят частни и ведомствени интереси със Закона за енергетиката и енергийната ефективност се нарушават редица конституционни изисквания, както следва:

Нарушава се чл.19, (2), като с разпоредбите на чл.106а в закона се налага **безалтернативно** ползването на услугата за доставка на топлинна енергия, което дори в ал.4 се обвързва с вещното право на жилище.

Монополното положение на топлофикационните дружества се гарантира и със следващите разпоредби на закона като в чл.108, (4) и потребителите, прекратили "топлоподаването към отоплителните тела в имотите си чрез монтираната на тях регулираща арматура, **остават потребители** на топлинната енергия, отдадена от сградната инсталация и от отоплителните тела в общите части на сградата".

За да се изключи всякаква практическа възможност да се освободите от монопола при доставката на топлинна енергия, в чл. 108, (1) се изисква **"всички собственици и титуляри на вещно право на ползване в сграда - етажна собственост, да декларират писмено..."** отказа си пред "топлопреносното предприятие и да поискат прекратяване на топлоснабдяването за отопление и/или горещо водоснабдяване за **всички** имоти, присъединени към тази абонатна станция или към нейното самостоятелно отклонение".

Свършено ясно е, че изискването за **"всички собственици и за всички имоти"**, при положение, че в общия случай става дума за десетки такива е само хипотетично.

С разпоредбите на чл.112г задължително се въведе посредник – фирма за дялово разпределение, което освен, че оскъпи услугата и съзнателно разми отговорностите му с тези на доставчика –Топлофикационното дружество по схемата за осъществяване на отчетността по принуда се заставят потребителите да осигуряват достъп до всички помещения на жилището с монтирани отоплителни

тела, с което се нарушава конституционното им право за неприкосновеност на жилището, гарантирано от чл.33, ал.1 от Конституцията на РБ.

С § 68 от Закона за енергетиката и енергийната ефективност (ЗЕЕЕ) се узаконява незаконната практика на топлопреносните предприятия да задължават потребителите на топлинна енергия да плащат стойността на отказаната топлоенергия със спрени радиатори в сграда-етажна собственост.

След 1996 г. цената на топлоенергията рязко се увеличи от 3,96лв.мегаватчаса (мвтч) на 29,57 лв. през 1997 г., а сега е 37,45 лева.

За множество граждани увеличените суми за отопление станаха непоносими и се принудиха да живеят в студените си жилища с частично или напълно изключени радиатори.

В края на 1999 г. изключения отопляем обем в София беше 26 на сто. Следващата година надхвърли 33 на сто. В някои градове в страната и в отделни сгради в столицата този процент надмина критичната граница над 50 на сто.

Високият процент на отказаната консумация на топлинна енергия със спрени радиатори стана основен проблем за финансовите резултати на топлофикацията. Вместо да приложат технически и икономически мерки за ограничаване и спиране на процеса на "изключеното парно", енергийното министерство приложи незаконен метод за плащане на отказаната консумация на енергия от собствениците на имоти в сградата със спрени радиатори.

ПМС №140/ 29 юни 1999 г. (чл.44 и чл.45 от Наредбата към постановлението) задължи гражданите при пълен отказ от отопление да плаща такса 15% от топлинната енергия, необходима за нормално отопление на жилището и 25% при частичен отказ.

Върховният административен съд от 30.XII.1999 г. отмени чл. 44 и чл.45 от Наредбата към постановлението като незаконосъобразни с мотива:

" В ЗЕЕЕ липсва законова уредба която да предвижда заплащането на топлинна енергия от собственици в сграда – етажна собственост, когато те са се отказали от отопление в жилището си, нито е уреден начина на заплащане на тази енергия. Липсва законова предвидена методика за изчисляване на топлинната енергия в тези случаи." / Приложение 1/

Същия ден от 30.XII.1999 г. енергийното министерство прие ново постановление № 259 с което отмени Наредбата към Постановление № 140. Отменените такси замени с пропорционално разпределение и заплащане на отказаната топлинна енергия от всички собственици на имота в сграда – етажна собственост, които се отопляват.

Постановлението отново не предвижда законова методика за изчисление и заплащане на отказаната топлинна енергия. /Приложение 2/

В резултат на незаконното прехвърляне на стойността на отказаната топлинна енергия от някои граждани в сграда – етажна собственост в сметките на съседите януарските суми за отопление 2000-та година скочиха драстично в сравнение с декемврийските.

Висококвалифицирани специалисти в областта на топлотехниката оправдаваха по различен начин прилагания незаконен метод на заплащане отказаната енергия.

Председателят на Агенцията на енергетиката и енергийните ресурси инж. Иван Шиляшки на въпрос на журналист "Законно ли е топлофикацията да

натоварват сметките на хора, които плащат парно със сметките на съседите, които са спрели всичките си радиатори?” отговоря: “Топлофикациите не могат да поемат тези разходи (от спрените радиатори) тъй като тяхната собственост е до абонатната станция. Ако те (топлофикациите) поемат отменените проценти от Върховния административен съд означава - да натрупа загуби и да спрат. Тогава никой няма да има парно. (29.02.2000 г., в. “24 часа”)

Деканът на Енергомашиностроителния факултет на Техническия университет и член на Надзорния съвет на Топлофикация – София, инж. Александър Кирий в интервю дава следното научно обяснение, как отказаната топлинна енергия увеличава сметката на съседите:

“Ако отказалите се от парно в сграда-етажна собственост 10 на сто, сметките на останалите ще бъдат 58% по-високи от декемврийските (1999 г.). При 25 на сто изключени апартаменти сметките се повишават общо с 65%. Възможно е температурата на жилищните помещения да са по-ниски заради изключените апартаменти. Изходът е да се АВТОМАТИЗИРАТ АБОНАТНИТЕ СТАНЦИИ.” (край на цитата)

Енергийната агенция и Техническия университет в София, публикуваха изчисления, колко струва парното при различни проценти спрени радиатори в сградата за 6 зимни месеци.

Отопляем обем на жилището	Без изключено парно - лева	При 15 % спряно парно - лева	При 20 % спряно парно - лева	При 25 % спряно парно - лева	При 50 % спряно парно - лева
45 куб.м	363	408,40	411,20	429,40	447,80
60 куб. м	396	445,50	448,70	468,50	521,30
75 куб.м	540	607,50	612,60	638,80	710,80

Издаванията и изчисленията направени от специалисти в областта на топлотехниката доказват по неоспорим начин:

Първо: Регламентираният начин в ПМС 259 за плащане на отказана топлинна енергия от абонати в сграда-етажна собственост е незаконен.

Второ: Процента на отказаното парно необосновано увеличава сметката за отопление на съседите.

Възмутително е, че по този незаконен начин в търговските взаимоотношения между топлофикациите и потребителите на топлинна енергия се прилага повече от две години в условия на развита пазарна икономика и гражданско общество.

Енергийното министерство да прикрие незаконното заплащане на отказаната топлинна енергия реши със закон да задължи всички потребители да преминат на топлинно счетоводство до 30.09.2002 г., съгл. § 68 от ЗЕЕЕ. За неизпълнение срока са предвидени санкции: глоба от 100 до 500 лв., чл.104, ал.1, т.4 от Административно-наказателните разпоредби от ЗЕЕЕ и завишение на топлинната енергия за отопление с 10 на сто (§ 69, ал.15).

При обсъждането на проекта за изменение и допълнение на Закона за енергетиката и енергийните ресурси Федерация на потребителите в България (ФПБ) мотивирано възрази на задължително преминаване на всички потребители към топлинно счетоводство.

В писменото становище до председателя на Държавната агенция за енергетика и енергийна ефективност от 12.10.2001 г. ФПБ предложи текста на § 68 да се измени в смисъл: ПОТРЕБИТЕЛИТЕ ПО ЖЕЛАНИЕ ДА ОКОМПЛЕКТОВАТ ИМОТИТЕ СИ СЪС СРЕДСТВА ЗА ОТЧИТАНЕ ПО СИСТЕМАТА ТОПЛИННО СЧЕТОВОДСТВО, А НЕ ПО ПРИНУДА, и към § 6, ал.7 да се запише текст, с който по категоричен начин да не позволява: ОТКАЗАНАТА ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ С ЧАСТИЧНО ИЛИ НАПЪЛНО СПРЯНО ПАРНО ДА СЕ ЗАПЛАЩА ОТ СОБСТВЕНИЦИТЕ С ПАРНО. /Приложение 3/

Становище със същото съдържание беше изпратено с писмо от 12.11.2001 г. до председателя на Комисията по енергетиката към Народното събрание. /Приложение 4/

По двете становища Федерацията получи “мълчалив отказ”. Не се допусна участие на предложените експерти на Федерацията в парламентарната комисия за обсъждане на закона. Законът се прие на 29.11.2001 г. През м. юни 2002 г. ФПБ изпрати до председателите на постоянните парламентарни групи предложение да се сезира Конституционния съд за отмяна на § 68 от ЗЕЕЕ и предвидените санкции като противоконституционни.

На 11.09.2002 г. парламентарната комисия за жалби и петиции на гражданите разгледа предложението на Федерацията за отмяна на § 68. Участващите народни представители в заседанието се изказаха в подкрепа на предложението на Федерацията. На следващия ден комисията заседава в Министерството на енергетиката без участие на представители на федерацията, като и до днес не сме уведомени за решението на комисията.

В началото на м. януари 2003 г. МЕЕЕ изпрати до изпълнителните директори към МЕЕР разяснение относно механизма на административно наказване при извършено нарушение от потребителите по чл. 104, ал.1, т.4 от ЗЕЕЕ. /Приложение 5/

В новия проект на закон, текста на § 68 отново е записан под чл. 139 ал.4, а текста на чл. 104, т.4 от Административно наказателните разпоредби по чл. 208, ал.1, т.1 и ал. 3.

Разтревожени от получената информация от двата документа, потребителски сдружения в България изпратиха предложения за отмяна на § 68 и предвидените глоби, който нарушава конституционните, гражданските и потребителски права до президента, председателя на Народното събрание, министър председателя, главния прокурор и председателите на парламентарните групи. В резултат на обръщението група народни представители отправиха искане до конституционния съд за установяване на противоконституционността на посочените членове и параграфи от ЗЕЕЕ.

Уважаеми господа съдии,

Задължителното прилагане на системата за топлинно счетоводство е съпроводено с множество принудителни действия от страна на фирмите – посредници. Според § 68 гражданите са задължени до 30.09.2002 г.:

- да изберат един търговец и да подпишат с него договор;
- да определят решение на общо събрание процента на разхода на топлинна енергия за отопление на сградната инсталация;
- да представят на продавача нотариално заверен протокол от общото събрание на етажната собственост.

Тези задължения обикновено се заобикалят от фирмите с цел да се ускори подписването на договора.

Протоколът на общото събрание на етажната собственост се заменя с печатен формуляр от фирмата, който лесно се фалшифицира и изменя решението на общото събрание, ако е проведено такава. /Приложение 6/

Потребителят е принуден да отделя значителна сума от семейния бюджет да закупува и монтира разпределителите и термостатичните вентили, отделно за отчитане на уредите независимо от неговите финансови възможности. Цената за комплект уреди за един радиатор е от 59 до 63 лв. с електронен разпределител и от 38 до 48 лв. с изпарителен разпределител.

По настоящем над 35 хил. домакинства в София не са окомплектовали радиаторите си с уреди и подлежат на глоби до 500 лева.

Фирмите посредници рационално използват предимствата на осигурения от закона пазар за увеличение цените на уредите. Законът принуди над 600 хил. семейства да платят по 300-400 лв. за уредите.

Практиката показва, че радиаторните разпределители не са необходими в жилища, които се отопляват нормално (без изключени радиатори или без намален топлинен товар). За тези жилища най-справедливия начин за отчитане потребената топлинна енергия за отопление е на база кубатура. На база кубатура е изчислена инсталираната мощност на радиаторите при проектиране на отоплителната инсталация на жилищните помещения в сградата.

Разпределителите в жилищата не измерват потребената енергия, а определят пропорционалния дял от отказаната консумация в сградата, която трябва да се поеме и заплати от всички собственици на имоти.

Монтираните разпределители в жилищата на практика обслужват единствено търговските интереси на топлофикациите и фирмите посредници.

Собственика на закупените разпределители не може да отчита дяловите единици по показания на уредите поради фирмена тайна на схемата по която се редуцират.

Сумата за отопление през отопляваните зимни месеци не се изчислява по показания на разпределителите, а по прогнозно консумация определена от фирмата на база предишната година.

Липсата на строг контрол над фирмите както и дълбоко пазената търговска тайна за формирането на сметките за отопление, създава условия за надписване. При отчитане на декемврийските сметки на 2002 г. се оказаха със 150-200% повисоки от тези за м. ноември. Не липсват случаи и с 400% завишение на потребената топлинна енергия.

Обещаваната от фирмите икономия за всяко семейство от 20 до 60 на сто пониски месечни сметки за парно се оказаха рекламна пропаганда.

При наличието на голям процент на изключени радиатори във всяка сграда и морално и технически остарели абонатни станции не е възможно да се реализират икономии. Основният принцип на дялово разпределение по система топлинно счетоводство е: реализираната относителна икономия от някои жилища в сградата се разпределя и заплаща пропорционално от съседите. Този неоспорим факт се доказва с годишните изравнителни суми за отопление общо за сградата-етажна собственост. /Приложение 7/

Сегашната форма и съдържание на месечните и годишни отчети за сумите за парно не отговарят на Закона за счетоводството. Потребителят е лишен от възможността да провери верността на изчислените суми от фирмите.

От юридическа гледна точка такива документи са негодно средство за изискване за плащане. За неиздължените сметки за отопление топлофикациите прибягват пак към принуда: Прилагане изпълнение по кратката процедура по чл. 237, ал.19 от ГПК, който е противоконституционен.

Потребителят е лишен от елементарна информация за изискванията при монтажа на уредите съгласно стандартите N 834 за електроните и N 835 за изпарителните разпределители. Стандартите предвиждат изключителна точност при монтажа в границите ± 10 мм. По информация на Агенцията по метрология и стандартизация стандарта N 835 е актуализиран през м. февруари 2003 г., т.е. четири месеца, след като са монтирани хиляди разпределители от временно наети неквалифицирани работници.

В законовата уредба няма узаконена методика за месечно и годишно отчитане сумите за отопление по система топлинно счетоводство.

Няма предвиден регулативен орган, който да контролира техническата и изчислителна дейност на фирмите и да защитава икономическите интереси на потребителите от нарушения.

Разполагаме със стотици жалби от граждани за груби нарушения на потребителските им права от фирмите за топлинно счетоводство.

Параграф 68 и свързаните с него текстове, закрепостява потребителя не само към топлофикацията, а и към фирмата за дялово разпределение. Единственият начин да се освободи от тази зависимост е да си продаде жилището или да го напусне завинаги.

В същото време топлофикационните дружества и фирмите за дялово разпределение, използвайки монополното си положение масово лишават потребителите от необходимата информация за контрол на коректността на формираните им сметки и управление на потребителските си разходи.

По този начин се нарушава конституционното ни право на информация /чл.41,

(2)/ и се отказва да ни бъде предоставена необходимата информация за контролиране на коректността на представените ни сметки. Обърканите обяснения на представители на Теплофикация и откровенния им отказ да наложат това изискване на фирмите за дялово разпределение, които отказват подобна информация с оправданията за фирмена тайна.

В заключение използваме случая да поставим на вниманието на уважаемия съд и нарушението на неприкосновеността на частната собственост, гарантирана от чл. 17(3) Конституцията на РБ с разпоредбите на чл. 59, (4) на ЗЕЕЕ за "... безвъзмездно ползване на части от сгради ..."

София, 2003-03-25

Председател:

Проф. д-р Йовчо Топалов, д.м.н.
Член-кореспондент на БАН

